בכורות מד-ב

עניין: לא יהיה בך עקר ועקרה

מהר"ל חי"א

שלא תהא ביתך עקורה מן התלמידים. פירוש אלו שני דברים, שלא יסולק המקור המשפיע. כי העקר נקרא כאשר יסולק מאתו המקור המשפיע. ואמר שלא יסולק מאתו המקור העליון, והוא מקור התורה שנקרא מקור עליון ומקור התפילה שהוא יתברך משפיע צרכי עולם הזה, כאלו אמר שלא יסולק מאתו המדריגה השכלית ולא יסולק מאתו צרכי עולם הזה שהוא צרכי הגוף, כאשר יעשה עצמו כבהמה דהיינו שיהיה תמים ושלם, וכמו שדרשו בפ"ק דחולין (ה' א') אדם ובהמה תושיע אלו בני אדם שמשימים עצמם כבהמה, וזה עיקר שלא כפי' רש"י. ובזכות התמימות האדם זוכה לאלו שני דברים כאשר תבין ותדע בחכמה, כי הדבר שאינו נוטה מן התמימות אינו יוצא לקצה, אשר כל קצה יש לו סוף, ואלו התמימות שאינו יוצא חוץ לקצה אין לו סוף, ולכך מגיע עד מקור הברכה. והוא שכתיב (דברים י"ח) תמים תהיה עם ה' אלקיך ואמרו בספרי תמים תהיה עם ה' אלקיך כשאתה תם אתה עם ה' אלקיך, כי עד הש"י מגיע התמים ואז דבק במקור הברכה שאינו פוסק.

(מ"ד ע"ב). אריב"ל לא יהיה בך עקר שלא יהיה ביתך עקור מן התלמידים עקרה שלא תהא תפלתך עקרה לפני המקום ואימתי בזמן שאתה משים עצמך כבהמה.

ויש לך להבין עוד יותר באלו שני דברים אשר זכר כאן, האחד התלמידים והשני התפלה, כי אלו שניהם בפרט התלמידים שהם חכמי התורה שהתורה היא ממקור העליון, והתפילה היא המקור הפנימית מגיע עד מקור הברכות העליונה, וכמו שהתבאר אצל מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה. ואלו דברים עמוקים מאוד רק העמדנו על הדרך הישר, אשר ההולך בתמימות ביושר דבק במקור אשר לא יפסק כלל, והוא מקור התורה והתפלה, וכמו שרמזו (אבות פ"ה) אלו שניהם יחד יהי רצון שיבנה ב"ה הוא מקום התפילה, ותן חלקנו בתורתך ובארנו זה בכמה מקומות. ולכך אחר שזכר בפסוקים הקודמים עשרה ברכות ואהבך וברכך וכו' עד ועשתרות צאנך הם עשרה, אמר אחריו שיהיו דבקים למעלה לגמרי עד שיהיו מתברכים בתלמידים ויתברכו בתפילה, ובאלו שניהם יהיו דבקים בו יתברך וכל זה כאשר הוא הולך בתמימות אז זוכה שהוא עם הש"י לגמרי כדכתיב תמים תהיה עם ה' אלקיך *).

רבי צדוק

ליקוטי מאמרים אות יא

[יט] וענין שני אלו דקול ודבור הוא כמו שני מיני הולדות דברית המעור דכר ונוקבא, כך יש שתי הולדות בברית הלשון, וכמו שאמרו בבכורות (מד, ב) על פסוק לא יהיה בך עקר ביתך עקור מתלמידים ועקרה תפלתך עקורה כו'. כי כלל הדבורים של האדם הם שני דבורים אלו, תורה הוא מה שהוא מחכים ויודע ומלמד לאחרים, ותפילה מה שחסר ומבקש השלמה. ושני מיני דבורים אלו מתפשטים בכל מיני דבורי דצרכי עולם הזה, שמה שהוא חסר ומבקש השלמה הוא נמשך מדבור דתפלה, ומה שהוא מדבר מה שהוא יודע זהו מהתפשטות דבורים דתורה. ותורה הוא בקול כמו שאמרו בפרק כיצד מעברין (עירובין נד, א) דבטשה ברוריה במאן דגריס בלחישה, וכן בשעת מתן תורה נאמר קולות, ותפלה בלחש. וקול - דכר, דבור - נוקבא כידוע בזוהר, לכך כאשר אין בכח קולו בתורה שיהיה נכנס ללב השומעים ויהיה משפיע ושימשכו תלמידים אחריו - נקרא עקר בברית הלשון. וכאשר אין בכח דבורו בתפלה להיות הדבור בחיות, אמר משיב הרוח נשיב זיקא. להיות מקבל - נקרא עקרה.